

Vervolgadvies FG inzake DPIA Google Workspace

Datum: 24 augustus 2021

Beste klant,

Op 18 juni 2021 stuurden wij u ons advies met betrekking tot het gebruik van Google Workspace (voorheen bekend als G-Suite Enterprise/Education) en het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Eerder werd bekend dat, als gevolg van de onderhandelingen met Google, er een akkoord is bereikt met Google over de hoge privacyrisico's met betrekking tot Google Workspace. Dit betekent dat onderwijsinstellingen Google Workspace kunnen (blijven) gebruiken, mits zij een aantal handelingen hebben uitgevoerd. Om u hierbij zo goed mogelijk te begeleiden, informeren en adviseren wij u over de te nemen handelingen ten aanzien van Google Workspace.

Samenvatting

- Onderhandelingen met Google hebben een positieve uitkomst: er is een akkoord bereikt over de hoge privacyrisico's met betrekking tot Google Workspace.
- Onderwijsinstellingen kunnen Google Workspace (blijven) gebruiken, mits zij een aantal handelingen hebben uitgevoerd. Hiervoor is een ondersteuningspakket beschikbaar door onderwijsbrancheverenigingen.
- Onderwijsinstellingen moeten de volgende handelingen uitvoeren indien zij Google Workspace willen gebruiken:
  - De juiste (technische) instellingen invoeren;
  - De nieuwe Google voorwaarden accepteren;
  - Een organisatie specifieke DPIA uitvoeren.
- Het advies van Lumen Group, als uw FG, is opgenomen in hoofdstuk 3 van dit document. Kortgezegd houdt ons advies in:
  - Zet de technische instellingen goed;
  - Accepteer de nieuwe voorwaarden van Google;
  - Verricht een organisatiespecifieke DPIA;
  - Neem zo spoedig mogelijk een bestuursbesluit en heroverweeg te allen tijde het gebruik van Google Workspace;
  - Informeer de betrokkenen;
  - Houd de ontwikkelingen in de gaten;
  - Leg de organisatie specifieke DPIA aan Lumen Group voor als uw FG voor een advies.
- Wij kunnen ons voorstellen dat de te verrichten handelingen extra werk opleveren in toch al drukke tijden. Lumen Group is er voor u om u te ondersteunen en adviseren. Neem hiervoor gerust contact met ons op.

1. Wat is er aan de hand?

Google ligt al langer onder vuur vanwege het beeld over hun twijfelachtige omgang met persoonsgegevens. Op 1 maart 2021 is via diverse kanalen en in de pers bekend geworden dat de Rijksoverheid een Data Protection Impact Assessment (DPIA) op Google Workspace heeft laten uitvoeren en is dit beeld over Google door onderzoek min of meer bevestigd. Op grond van de DPIA die is uitgevoerd, blijkt dat er acht hoge en drie lage privacyrisico's kleven aan het gebruik van Google Workspace.

De overheid heeft naar aanleiding van deze constatering op 15 februari 2021 een adviesaanvraag bij de AP ingediend. De AP heeft op 8 juni 2021 hierover ook een officieel advies uitgebracht. Naar aanleiding hiervan zijn er verdere onderhandelingen gevoerd met Google over de hoge privacyrisico's. Lumen Group heeft in een eerder stadium (op 18 juni 2021) hierover reeds aan u een advies uitgebracht.

In juli 2021 is bekend geworden dat de onderhandelingen tussen SLM Rijk, SURF, SIVON en Google hebben geleid tot overeenstemming met Google over het beperken van hoge privacyrisico's met betrekking tot het gebruik van Google Workspace. Meer hierover is te lezen in de [Kamerbrief van Ministers Van Engelshoven en Slob](#) en de persberichten van [SURF](#) en [SIVON](#). Dit betekent dat onderwijsinstellingen Google Workspace kunnen (blijven) gebruiken. Echter, het is nog wel noodzakelijk dat onderwijsinstellingen diverse handelingen uitvoeren. Hierover verderop in dit document meer.

2. Welke handelingen moet u verrichten?

Zoals gezegd is er een akkoord met Google over de mitigatie van de hoge privacyrisico's met betrekking tot Google Workspace. Dit betekent dat organisatie gebruik kunnen blijven maken van Google Workspace for Education, mits zij zelf ook enkele handelingen uitvoeren. Onderwijsbrancheverenigingen SURF, SIVON en Kennisnet hebben een ondersteuningspakket gemaakt die u hiervoor kunt gebruiken.

In deze paragraaf is weergegeven welke stappen onderwijsinstellingen moeten nemen indien zij Google Workspace willen blijven gebruiken en hoe zij dit kunnen doen. Noodzakelijke handelingen voor het gebruik van Google Workspace:

- De juiste (technische) instellingen invoeren (nader beschreven onder paragraaf 2.1);
- De nieuwe Google voorwaarden accepteren (nader beschreven onder paragraaf 2.2);
- Een organisatie specifieke DPIA uitvoeren (nader beschreven onder paragraaf 2.3).

2.1 Google Workspace met juiste (technische) instellingen gebruiken

Binnen Google Workspace geven de standaard instellingen niet de gewenste bescherming van persoonsgegevens. Onderdeel van de handelingen die onderwijsinstellingen moeten verrichten is dat er een aantal instellingen gewijzigd worden in de Google Workspace Admin console om zodoende te kunnen voldoen aan de AVG. De onderwijsbrancheverenigingen hebben een handleiding ontwikkeld waarin deze maatregelen beschreven staan. U kunt de technische handeling voor Google Workspace [hier](#) raadplegen.

Indien uw organisatie voor Google Workspace gebruik maakt van de diensten van ICT-leveranciers, dan raden de onderwijsbrancheverenigingen aan om hiermee in gesprek te gaan voor het doorvoeren van de instellingen. Het is van belang om de instellingen met enige regelmaat te controleren aangezien clouddiensten zoals Google Workspace voortdurend in ontwikkeling zijn. Een nieuwe release kan gevolgen hebben voor de instellingen.

2.2 De nieuwe Google voorwaarden accepteren

Naar aanleiding van de onderhandelingen is met Google afgesproken om het contract aan te passen, om zo de hoge privacyrisico's voor gebruikers te beperken. Google heeft op 10 augustus 2021 alle bekende *IT Administrators* (systeembeheerders) van Workspace for Education (Plus) een e-mail gestuurd met informatie over het accepteren van de nieuwe overeenkomst met Google. De e-mail is afkomstig van het e-mailadres "Google-for-EDU-NL[AT]google.com". Het is mogelijk dat de e-mail in de spam-box terecht is gekomen.

Deze gewijzigde overeenkomst moet door de organisatie geaccepteerd worden. Het bevoegd gezag/College van Bestuur zal hiervoor akkoord moeten geven. Nadat dit akkoord er is, kan de nieuwe overeenkomst met Google worden geaccepteerd. Volg de aanwijzingen in de e-mail van Google over het accepteren van de voorwaarden.

Heeft u nog niets ontvangen van Google? En heeft uw IT-leverancier ook geen e-mail voor u ontvangen? Dat komt mogelijk doordat Google niet over de (juiste) contactgegevens van uw organisatie beschikt. Vul dan [dit formulier](#) in. SIVON en SURF nemen contact op met Google zodat u de nieuwe voorwaarden alsnog ontvangt.

2.3 Een organisatiespecifieke DPIA uitvoeren

Naar aanleiding van de DPIA en de onderhandelingen zijn er met Google goede afspraken gemaakt over het wegnemen van de hoge risico's bij het gebruik van Google Workspace. Naar aanleiding hiervan is ook de eerder verrichte DPIA bijgewerkt. Het totale overzicht van maatregelen kunt u [hier](#) terugvinden. Naast deze algemene DPIA is het echter vanuit de AVG ook verplicht dat elke organisatie (als verwerkingsverantwoordelijke) zelf een eigen DPIA moet verrichten en een eigen risicoafweging moeten maken. Dit heeft niet alleen te maken met de formele, juridische verantwoordelijkheid van de organisatie, maar ook met de specifieke manier waarop Google Workspace binnen de organisatie wordt ingezet en de maatregelen die daarbij zijn genomen.

Om onderwijsinstellingen te ondersteunen met het opstellen van een organisatiespecifieke DPIA hebben de onderwijsbrancheverenigingen een handreiking hiervoor ontwikkeld. Het doel van deze handreiking is dan ook om onderwijsinstellingen te ondersteunen bij het uitvoeren van deze eigen DPIA en vast te stellen of er in hun specifieke situatie sprake is van additionele risico's. U kunt de handreiking voor het uitvoeren van een organisatiespecifieke DPIA [hier](#) raadplegen.

In de handreiking is gebruik gemaakt van de informatie die is opgenomen in de algemeen uitgevoerde DPIA. Onderwijsinstellingen bepalen op basis daarvan zelf welke beschreven verwerkingen, risico's en

maatregelen op de eigen situatie van toepassing zijn. Hierbij moeten ook eventuele ontbrekende verwerkingen, risico's en maatregelen worden toegevoegd. Op basis van die informatie stelt het bevoegd gezag/College van Bestuur uiteindelijk vast welke (resterende) risico's bij het gebruik van Google Workspace op de eigen specifieke situatie van toepassing zijn. Ook bepaalt zij welke maatregelen nodig zijn om die risico's weg te nemen. Tot slot bepaalt zij of er nog hoge restrisico's overblijven. Met die informatie besluit het bevoegd gezag/College van Bestuur over (voortzetting van) het gebruik van Google Workspace binnen de organisatie.

3. Wat adviseert Lumen Group als uw FG?

Zoals hierboven reeds vermeld, vereist het (blijven) gebruiken van Google Workspace een aantal handelingen. Doorgaan (of starten) met het gebruik van Google Workspace, om welke (goede) reden dan ook, zonder het uitvoeren van aanvullende handelingen, resulteert er in dat het niet mogelijk is om Google Workspace op verenigbare wijze met de AVG te gebruiken. Dit brengt risico's met zich mee. Dit zijn de risico's met betrekking tot (verdere) onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens van betrokkenen en bovendien het risico op handhaving door de AP.

Als uw FG hebben wij de verplichting u op deze risico's te wijzen en hierover te adviseren. Wij kunnen ons voorstellen dat deze handelingen veel werk kunnen zijn voor uw organisatie. Om u hierbij zo goed mogelijk te begeleiden, informeren en adviseren wij u in dit document over de te nemen handelingen ten aanzien van Google Workspace. Dit hebben wij hieronder nader uitgewerkt.

A. Voer de handelingen zoals vermeld in hoofdstuk 2 uit

Allereerst raden wij aan om zo snel als mogelijk de handelingen uit te voeren, zoals deze zijn omschreven in hoofdstuk 2 van dit advies. Hieronder hebben wij vanuit onze kennis en expertise een aantal belangrijke extra aandachtspunten en adviezen gegeven met betrekking tot deze handelingen.

Zet de technische instellingen goed

Met betrekking tot de technische instellingen raden wij u aan om deze conform de handreiking goed te zetten en wijzigingen door te voeren (zoals in paragraaf 2.1 vermeld). Daarbij raden wij u aan om de tijd te nemen om alle instellingen goed te zetten en op de juiste wijze te communiceren naar uw medewerkers. Het veranderen van de instellingen heeft namelijk op diverse vlakken invloed op de gebruikerservaring. Ook is het goed om te beseffen dat het wel/niet doorvoeren van (een gedeelte van) de instellingen bepaalt welke risico's wel/niet zijn beperkt. Dit zal tevens ook blijken uit uw organisatiespecifieke DPIA.

Accepteer de nieuwe voorwaarden van Google

Voor wat betreft de nieuwe voorwaarden van Google raden wij u aan om deze te accepteren (zoals in paragraaf 2.2 vermeld). Deze voorwaarden zijn namelijk getoetst aan de risico's (o.a. de rolverdeling en doelen van de verwerking) die zijn gebleken uit de algemene DPIA en zijn hiermee in lijn. Lumen Group zal in principe geen aanvullend, algemeen advies uitbrengen over deze voorwaarden. Uiteraard kunt u wel bij ons terecht indien u hierover vragen heeft. Wel willen wij u er op wijzen dat er per Workspace-omgeving één overeenkomst met Google zal moeten worden gesloten. Indien u binnen uw

organisatie dus over meerdere Workspace-omgevingen beschikt, dient u evenveel overeenkomsten met Google af te sluiten. Let hier dus goed op.

Verricht een organisatiespecifieke DPIA

Ten aanzien van het uitvoeren van de organisatiespecifieke DPIA raden wij u aan om deze conform de handreiking uit te voeren (zoals in paragraaf 2.3 vermeld). Wij raden u aan om met name aandacht te besteden aan de specifieke manier waarop Google Workspace binnen de organisatie wordt ingezet en welke maatregelen hierbij noodzakelijk zijn.

Uiteraard moeten onderwijsinstellingen nagaan of, en in hoeverre, de informatie, de verwerkingen, de risico's en de maatregelen uit de algemeen uitgevoerde DPIA op hun specifieke manier van het gebruiken van Google Workspace van toepassing zijn. Het is echter ook essentieel dat eventuele ontbrekende verwerkingen, risico's en maatregelen worden toegevoegd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan risico's en maatregelen op het gebied van authenticatie, wachtwoordenbeleid, autorisatie(beheer), en gebruikerslogging. Neem tevens hierin mee welke technische instellingen u wel/niet heeft verricht (zoals hiervoor ook al vermeld).

Tevens willen wij u er op wijzen dat, indien uw organisatie verschillende Workspace-omgeving heeft en deze (elk) op een verschillende specifieke manier wordt gebruikt, het (net als bij de overeenkomst) noodzakelijk is om afzonderlijke en specifieke DPIA's te verrichten. Het kan dus zijn dat uw organisatie meerdere DPIA's zal moeten verrichten. Ons advies is daarom om te kiezen voor één uniforme en organisatiebrede manier van werken met Google Workspace, zodat één DPIA afdoende is.

Daarnaast willen wij u erop wijzen dat wij als uw FG ook een specifieke rol hebben bij de DPIA. De FG is een onafhankelijke toezichthouder op het gebied van privacy en de AVG binnen een organisatie en moet bij het uitvoeren van een DPIA een onafhankelijk advies uitbrengen. Dat heeft ook voor deze DPIA te gelden. Daarom willen wij u vragen om met ons contact op te nemen indien u uw organisatiespecifieke DPIA gereed heeft, zodat wij hierover ons advies kunnen uitbrengen. Uiteraard kunt u voorafgaand of tijdens het verrichten van de DPIA met ons contact opnemen. Wij helpen u graag verder. Tijdens de contactmomenten die wij met u hebben, zullen wij ook bij u nagaan wat de stand van zaken is omtrent deze DPIA en of u hierbij ondersteuning nodig heeft.

Tot slot willen wij opmerken dat wij ons kunnen voorstellen dat deze organisatiespecifieke DPIA veel werk voor uw organisatie oplevert. Uiteraard kunnen we u als uw FG binnen het FG-abonnement hierbij ondersteunen en adviseren. Echter, wij kunnen u ook (als aanvullende dienst op dit FG-abonnement) ontzorgen op dit gebied. Wij zullen dan voor u een of meerdere organisatiespecifieke DPIA('s) uitvoeren. Indien u hieraan behoefte heeft, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

B. Neem zo spoedig mogelijk een bestuursbesluit

Nadat de organisatiespecifieke DPIA is verricht, raden wij (zoals wij dat ook in ons vorige advies hebben gedaan) aan om zo snel als mogelijk een formeel bestuursbesluit te nemen ten aanzien van het gebruik van Google Workspace, waarin de risico's omtrent het gebruik van Google Workspace worden afgewogen en, indien nodig, worden geaccepteerd. Neem hier alle belangen (en uitkomsten van de

DPIA) in op die u meeweegt bij het besluit, zodat u goed gemotiveerd kunt aangeven waarom u wel/niet bepaalde keuzes heeft gemaakt.

De reden voor dit advies is dat, zoals blijkt uit het advies van de AP, het gebruik van Google Workspace te allen tijde een bestuurlijke heroverweging vereist. Ook als uw organisatie in staat is om de risico's weg te nemen. Daarnaast dient het bestuursbesluit en de eventuele risico-acceptatie tevens als verantwoording richting de betrokkenen, de AP en andere stakeholders.

C. Informeer de betrokkenen

Verder raden wij aan om de betrokkenen te informeren rondom het gebruik van Google Workspace en uw keuzes daarin. Enerzijds zodat u transparant bent en verantwoording aflegt over uw keuzes rondom Google Workspace, maar anderzijds ook om onduidelijkheden en vragen vanuit interne en/of externe stakeholders/betrokkenen te voorkomen.

D. Houd de ontwikkelingen in de gaten

Tot slot raden wij aan om de ontwikkelingen rondom de DPIA van Google Workspace en de uitkomsten van bijbehorende onderhandelingen in de gaten te houden. Dit zodat u snel kunt schakelen indien dat nodig is. Lumen Group zal verdere ontwikkelingen rondom dit traject ook nauw volgen en hierover berichten indien dit noodzakelijk is. Verder willen wij uiteraard met u meedenken, ondersteunen en adviseren, indien dit gewenst is.

4. Zijn er ook een privacyvriendelijke alternatieven voor Google Workspace?

Ja, dat is er. Het is in ieder geval bekend dat Microsoft Office 365 privacyvriendelijker is. Eerder is er namelijk een vergelijkbare DPIA door de Rijksoverheid uitgevoerd met betrekking tot Microsoft Office 365. Als gevolg van DPIA en een opvolgende onderhandeling heeft Microsoft enige tijd geleden haar privacyvoorwaarden wereldwijd aangepast en verbeterd. Microsoft verwerkt alleen nog maar persoonsgegevens voor slechts drie (legitieme) doelen, waarvan er geen één een commercieel doel is. Daarnaast verwerkt Microsoft persoonsgegevens ook niet meer voor profiling, data analytics, marktonderzoek of advertenties. De verbeterde privacyvoorwaarden zijn opgenomen in de licentievoorwaarden (Online Service Terms – OST) die vanaf januari 2020 gelden. Meer informatie daarover vindt u [hier](#).

Vragen en behoefte aan ondersteuning?

Wij hopen u met deze informatie voldoende geïnformeerd te hebben rondom het gebruik van Google Workspace. Heeft u vragen of wilt u meer weten? Wij helpen u graag verder. Wij zijn bereikbaar per e-mail op fg@lumengroup.nl of via telefoonnummer 030 – 889 65 75.

Met vriendelijke groet,

Team Lumen Group